

4. Когнітивні аспекти соціалізації та самовизначення особистості.

Литвинчук Н.Б.

старший викладач кафедри педагогіки та психології професійної освіти

Національного авіаційного університету, м. Київ, Україна

КОГНІТИВНІ УЯВЛЕННЯ ПРО ПРОФЕСІЮ ПСИХОЛОГА У СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ БАКАЛАВРАТУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПСИХОЛОГІЯ»

Анотація. У роботі проаналізовані когнітивні уявлення про професійну діяльність психолога у студентів-першокурсників, які обрали спеціальність «Психологія», виявлені особливості сприймання ними цієї професії. В роботі представлені результати дослідження уявлень щодо образу професії психолога у студентів за допомогою методу асоціативного експерименту.

Lytvynchuk N. COGNITIVE IDEAS ABOUT THE PROFESSION OF A PSYCHOLOGIST IN FIRST-YEAR STUDENTS OF THE BACHELOR'S DIVISION OF THE SPECIALTY "PSYCHOLOGY"

Abstract. The paper analyzes the cognitive ideas about the professional activity of a psychologist in first-year students who have chosen the specialty "Psychology", revealed the peculiarities of their perception of this profession. The paper presents the results of a study of ideas about the image of the profession of psychologist in students using the method of associative experiment.

При виборі професії молодь керується власними уявленнями про майбутню професію, на які дуже часто впливають стереотипи, що існують в суспільстві щодо певної професійної діяльності. Професія психолога стає все більш затребуваною і популярною, але сприймання цієї професії залишається неоднозначним. Більшою мірою ці уявлення формуються під впливом ЗМІ, Інтернету, кінематографу тощо.

Нами було проведено дослідження за допомогою методу асоціативного експерименту серед студентів першого курсу спеціальності «Психологія» факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного

університету. Завдання полягало в тому, щоб з'ясувати, які уявлення мають першокурсники щодо обраної ними спеціальності.

На основі систематизованих відповідей-асоціацій нами було виокремлено 6 семантичних категорій:

1. Психолог – помічник.

Саме асоціації цієї категорії були найчисельнішими: «людина, яка завжди може вислухати та підтримати, дати якусь пораду», «психолог завжди допоможе людині розвиватися, стати краще, здобути впевненість у собі, досягти успіху й душевного спокою», «психолог – це людина, яка допоможе розібратися в собі», «психолог – це людина, яка зможе зрозуміти тебе незалежно від обставин, допоможе знайти вихід з будь-якої ситуації та переосмислити сенс життя», «допомагає справлятися з психологічними проблемами і конфліктами». Зі словом «психолог» у студентів асоціюються такі поняття, як: спокій, комфорт, безпека, розуміння, гармонія з собою та навколишнім середовищем, тиша, опора, взаєморозуміння, релаксація, довіра, одкровення, вирішення проблем.

2. Психолог – толерантний співрозмовник.

Серед таких здібностей відмічалися: «легкість у взаємодії з іншими людьми», «відкритість», «розуміє причину людської поведінки», «не може нашкодити», «толерантна людина», «людина, яка вилікує тебе словами», «людина, яка досконало знає саму себе і вміє володіти собою при будь-яких обставинах», «відстоює свою думку, не порушуючи особистісний простір інших».

3. Психолог – знавець людських душ.

До даної категорії відповідей можна віднести наступні асоціації зі словом «психолог»: «маніпуляції, гра зі страхом людини, знання її слабких сторін», «особистість, яка без проблем може вийти з води сухою», «особа, яка бачить більше, ніж ми у цьому світі», «людина, яка після кількох хвилин діалогу може проаналізувати незнайомця та виявити реальні його наміри», «це людина, яка

вміє управляти поведінкою, почуттями, думками інших», «гарний психолог може маніпулювати соціумом», «може змінювати життя людей».

4. *Психолог як ідеальна людина.*

В цій категорії психолог виступає як людина, яка має безліч чеснот: «відкрита», «добра і розумна», «витривала», «терпляча», «спокійна», «надійна», «яка викликає довіру», «об'єктивна», «зібрана», «врівноважена», «чесна», «емпатійна», «прониклива», «мудра», «чуйна, порядна людина», «знає, як грамотно утамувати гнів», «людина з емоційною стриманістю», «хто вміє контролювати себе», «завжди з позитивними емоціями», «людина без комплексів».

5. *Психолог як майстер своєї справи:* «професіонал», «компетентний спеціаліст», «екстрасенс», «слухач», «коуч», «філософ», «вчений», «вчитель, що вказує шлях», «маніпулятор», «мозгоправ», «друг», «лікар, який приведе твій внутрішній стан у порядок», «руйнівник страхів», «діагност», «мотиватор», «людина, яка здатна змінювати мислення інших людей, руйнувати старі переконання і створювати нові».

6. *Психолог — мудрець.*

До цієї категорії можна віднести такі асоціації: «знає про життя більше за інших», «людина, яка завдяки життєвому досвіду може багато відчутти, побачити, зрозуміти і навіть передбачити в інших людях», «людина, до якої можна звернутись з будь-якою психологічною проблемою і вона підкаже тобі, як бути, що робити», «може зрозуміти будь-яку життєву ситуацію», «той, хто може знайти особливий підхід до кожного», «той, хто володіє ситуацією», «не витрачає енергію на неважливі речі», «психолог — людина, яка все знає про іншу людину і про її душу», «бачить людей наскрізь», «яка досконало знає саму себе і вміє володіти собою при будь-яких обставинах», «психолог ніколи не зупиняється і завжди вчиться, удосконалюючи всі свої знання і вміння, і покращуючи себе».

Висновок. Проведене дослідження показало, що студенти мають ідеалізовані уявлення про майбутню професію, що у багатьох першокурсників сформований дещо стереотипний образ психолога.

Література

Кліманська М.Б. Психологічні особливості стереотипного сприймання професії психолога // Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка «Проблеми загальної та педагогічної психології» – К., 2011. – Т.ХІІІ. – Ч.3. – С.171–177.

Самкова О.М. Дослідження професійних стереотипів психолога // Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України, 2016. Випуск 31. С.407-417